

Satakuntaliiton lausunto lakiesityksestä valtionavustuksesta yritystoiminnan kehittämiseksi

Yleistä

Satakuntaliitto kiittää talousvaliokuntaa mahdollisuudesta antaa asiantuntijalausunto yritystoiminnan kehittämiseksi tarkoitetun avustusjärjestelmän säädöksistä. Yleisesti lakiesitys ja sen tavoitteet ovat selkeitä ja kannatettavia. Satakuntaliitto näkee myönteisenä, että ehdotetun lain kautta myönnettyillä tuilla voidaan edistää yritysten kasvua, kansainvälistymistä ja innovaatiotoimintaa. Rahoituksen suuntaaminen merkittäviin yritystoimintaa uudistaviin ja kehittäviin yritysten hankkeisiin on oikea lähtökohta. On hyvä, että avustusten painopiste säilyy pienissä ja keskikokoisissa yrityksissä.

Lakiesityksessä on Satakuntaliiton mielestä mukana muutama hyvä uudistus, mm. ennakkomaksun mahdollisuus, yksinkertaistetut kustannusmallit sekä toimialarajoitusten vähentäminen. Toimintaympäristön kehittämisavustusmahdollisuus laissa on rahoitusmahdollisuuksien monipuolisuutta lisäävä asia.

Huomioita tukialueista ja -menettelyistä

Voimassa olevan lain mukaan yrityksen kehittämisavustusta voidaan I ja II tukialueilla myöntää myös suurten yritysten investointeihin. Oikeudenmukaisen siirtymän vaikutusten perusteella Satakuntaliitto esittää, että Pohjois-Satakunnan seutukunta sekä Pomarkun ja Merikarvian kunnat sisällytetään tulevaisuudessa II-alueeksi. Turpeen energiakäytön nopea väheneminen heikentää näiden kuntien taloutta.

Lakiesityksessä on kannatettavaa myös poikkeusolojen vaatimien modifikaatioiden huomioiminen, vrt. koronatuki. Varautuminen äkillisiin ja yllättäviin häiriötilanteisiin on tarpeellista. Pandemian kokemusten perusteella säädettäisiin, että yritysten on mahdollisuus saada poikkeuksellisissa oloissa kehittämisavustusta toimintansa tukemiseksi, sopeuttamiseksi ja maksuvalmiuden turvaamiseksi. Valtiolla on oltava jatkuva valmius ja kyky toimia nopeasti, joustavasti ja pitkäjänteisesti sekä pandemian kaltaisissa tilanteissa että tyypillisemmissä äkillisissä rakennemuutostilanteissa.

Lakiesitys mahdollistaa ELY-keskuksille päällekkäisen tukimuodon TKI-hankkeissa suhteessa maakunnan liittoihin. Koska merkittävä osa toimenpiteistä on nykyään monialaisia, monitoimijaisia ja ilmiöpohjaisia, on linjaus ymmärrettävä. Eduskunnan tulisi kuitenkin samalla huolehtia, että vastaava joustonvara on maakunnan liittoja koskevassa lainsäädännössä. Parhaillaan eduskunnan päätettävänä olevaa aluekehittämislakia (HE 47/2021) on selkeytettävä niin, että maakunnan liitto voi myöntää tukea myös yksittäiselle yritykselle osana laajempaa kehittämishanketta.

Yritystukitoimintojen keskittäminen neljään ELY-keskukseen on ollut käytäntö ohjelmakaudella 2014-2020. Satakuntaliitto näkee kuitenkin aluekehityksen kannalta perusteltuna, että jokainen ELY-keskus voisi jatkossa toimia rahoittajaviranomaisena.

Maaseutuyritysten väliinputoajaryhmät olisi jatkossa sisällytettävä avustusjärjestelmän piiriin. Tällaisia ovat maa- ja metsätaloutta palvelevat yritykset kuten maa- ja metsätalouden koneurakointi, lähiruoan suoramyynti ja maaseutumatkailu.

Aluekehittämistavoitteiden saavuttamiseksi tarvitaan EU-rahastojen lisäksi kansallista yritysrahoitusta. Kansallisen rahoituksen jatkuvuus ja riittävyys on turvattava myös elvytysvaiheen jälkeen.

Muut huomiota

Toimialarajausta ehdotetaan laissa muutettavaksi siten, että ainoastaan kalatalouden, maatalouden ja metsätalouden alkutuotanto rajattaisiin pois kehittämisavustuksen piiristä, kun aiempi raja on koskenut koko kalatalous-, maatalous- ja metsätalousalaa. Muutos on hyvä ja se mahdollistaa kehittämisavustusten myöntämisen aiempaa joustavammin maatalouteen ja kalatalouteen liittyville elinkeinoille.

Lakiin ehdotetaan otettavaksi säädös koskien ympäristöön liittyvien näkökohtien huomioimisesta kehittämisavustuksen myöntämisen edellytyksenä. Ympäristönäkökohtien huomioiminen on Suomen kestävän kasvun tavoitteiden mukainen ja siten perusteltu. Sen kautta kehittämishankkeissa voidaan arvioida jatkossa painottuvan myös energia- ja materiaalitehokkuutta sekä vähähiilisyyttä edistävät toimet.

Säädös on nykymuodossaan kuitenkin vielä ylimalkainen, joten avustusjärjestelmän ohjeistuksessa ja viestinnässä olisi kerrottava selkeästi ja yksiselitteisesti reunaehdot tavoitteen suhteen. Säädös ei saa johtaa kohtuuttomiin vaatimuksiin ympäristövaikutusten arviointien tekemisessä. Rahoituspäätöksen valmistelijan tulisi voida tehdä arviointi ulkopuolisia asiantuntijoita kuulematta.

Oikeudenmukaisen siirtymän periaatteiden mukaisesti säännöksen soveltamisen tulee myös mahdollistaa turveyrittäjien liiketoiminnan uudelleensuuntaamisen tukeminen.

Satakuntaliiton mielestä laissa voitaisiin toimintaympäristön tuen myöntämisen edellytysten osalta tuoda vahvemmin esiin yritystukilain ja alue- ja rakennepolitiikan toimeenpanolain yhteys. Esim. toimintaympäristöhankkeiden myöntämisen edellytyksenä olisi myös maakuntaohjelman strategisten painopisteiden tukeminen.

Porissa 6.5.2021

Satakuntaliitto

Asko Aro-Heinilä
maakuntajohtaja

Timo Vesiluoma
aluekehitysjohtaja